

ارتباط صفات شخصیت و انگیزش تحصیلی در دانشجویان پرستاری

*مریم مقیمیان^۱   طیبه کریمی^۲

چکیده

زمینه و هدف: انگیزش تحصیلی در کسب دانش و مهارت‌های علمی نقش مهمی دارد در گستره موفقیت آموزشی، نقش شخصیت فراتر از هوش است. هدف از این پژوهش تعیین ارتباط صفات شخصیت با انگیزش تحصیلی در دانشجویان پرستاری بود. روش بررسی: این پژوهش یک مطالعه توصیفی همبستگی است که نمونه آن را ۲۵۰ نفر از دانشجویان پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد تشکیل می‌داد که در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۸۹ با روش نمونه‌گیری سرشماری انتخاب شده بودند. ابزار گردآوری داده، ویراست ایرانی پرسشنامه استاندارد چند عاملی شخصیت (NEO-BFI) و انگیزش تحصیلی Susan Harter بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها با محاسبه میانگین نمرات انگیزش تحصیلی و صفات شخصیت و مقایسه‌ها با رگرسیون گام به گام توسط نرم افزار SPSS نسخه ۱۶ انجام شد. یافته‌ها: انگیزش تحصیلی با صفت وظیفه‌شناسی ($p=0/000$ $r=0/234$) و برونگرایی ($p=0/001$ $r=0/202$) همبستگی مستقیم و با صفت روان‌رنجور خوبی همبستگی معکوس ($p=0/000$ $r=0/219$) داشت. بین انگیزش تحصیلی و صفت پذیرش و سازگاری رابطه معنی‌داری مشاهده نشد. نتیجه‌گیری کلی: این مطالعه نشان داد برخی از صفات شخصیت تبیین‌کننده انگیزش پیشرفت تحصیلی در دانشجویان پرستاری می‌باشند. بنابراین پیشنهاد می‌شود دست‌اندرکاران آموزش پرستاری در پذیرش دانشجویان برای این رشته تحصیلی به نقش صفات شخصیت توجه کنند.

کلیدواژه‌ها: صفات شخصیت، انگیزش تحصیلی، دانشجوی پرستاری

تاریخ دریافت: ۹۰/۱۲/۸

تاریخ پذیرش: ۹۱/۲/۵

^۱ مربی گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد، اصفهان، ایران (*نویسنده مسوول)

Email: m-moghimian@iaun.ac.ir

شماره تماس: ۰۹۱۳۱۱۴۳۲۵۴

^۲ مربی گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد، اصفهان، ایران

مقدمه

آموزش و پرورش نیروی انسانی یکی از ارکان بنیادین و مهم در رشد و توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی به شمار می رود^(۱). اگر برنامه های آموزش نیروی انسانی متناسب با نیازهای بهداشتی و درمانی کشورها نباشد آن ها قادر نخواهند بود سطح سلامت جامعه را به حدی برسانند که مردم بتوانند از نظر اجتماعی و اقتصادی زندگی مولدی داشته باشند^(۲). دوره دانشجویی برای دانشجویان رشته های علوم پزشکی دوره ای مهیج و پر چالش است. بنابراین به دلیل رویارویی با عوامل استرس زای زیاد و لزوم سازگاری مناسب، باید از سلامت روانی و خود اتکایی بالایی برخوردار باشند تا بتوانند به توفیقات روز افزون تری در تحصیل و حرفه خود دست یابند^(۳). زیرا شاغلین در عرصه مراقبت های بهداشتی و درمانی همواره با مشکلات پیچیده ای مواجه هستند که برای تصمیم گیری درست و به موقع و انتخاب بهترین عمل، نیازمند تفکر انتقادی می باشند^(۴). ویژگی های فردی دانشجویان از عوامل مهم تاثیر گذار در رشد و توسعه تفکر انتقادی آنان است^(۵). این ویژگی ها که هر فرد در نتیجه رویارویی با موقعیت های گوناگون و افراد مختلف به آن مجهز است، ساختار روانی و صفات شخصیتی است. این ساختار روانی نه تنها تحت تاثیر عوامل مختلفی مانند خانواده، اجتماع، گروه همسالان و غیره قرار دارد، بلکه عواملی چون انگیزش، پیشرفت، موفقیت و... را نیز تحت تاثیر قرار می دهد^(۶). پس می توان گفت یکی از مهم ترین عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی، ویژگی های روانی افراد است^(۷). انگیزش تحصیلی تنها پیامد هوش فردی یا امکانات سخت افزاری موجود در محیط نیست، بلکه جنبه های روان شناختی افراد مانند صفات شخصیت و سبک های یادگیری نیز نقش مهمی دارند^(۸) و حتی در گستره موفقیت آموزشی نقش صفات شخصیت فراتر از هوش است^(۹). با این انگیزش، افراد تحرک لازم را برای به پایان رساندن موفقیت آمیز یک تکلیف، رسیدن به

هدف یا دستیابی به درجه معینی از شایستگی در کار خود دنبال می کنند^(۱۰)،^(۱۱). انگیزش تحصیلی (Academic Motivation) به رفتارهایی اطلاق می شود که منجر به یادگیری و پیشرفت می شود^(۱۲). پنج صفت نسبتاً پایدار شخصیتی مرتبط با این انگیزش شامل پذیرش، وظیفه شناسی، برون گرایی، سازگاری و روان رنجورخویی است. روان رنجورخویی (Neuroticism) به تجربه اضطراب، تنش، ترحم جویی، خصومت، تکانش وری، افسردگی و عزت نفس پایین اشاره می کند، در حالی که برون گرایی تمایل فرد برای مثبت بودن، جرأت طلبی، پراثری بودن و صمیمی بودن است. پذیرش به تمایل فرد برای کنجکاوی، عشق به هنر، هنرمندی، انعطاف پذیری و خرد ورزی اطلاق می شود، در حالی که سازگاری تمایل فرد برای بخشندگی، مهربانی، سخاوت، همدلی و همفکری، نوع دوستی و اعتمادورزی را نشان می دهد. سرانجام اینکه وظیفه شناسی به تمایل فرد برای منظم بودن، کارا بودن، قابلیت اعتماد و اتکا، خودنظم بخشی، پیشرفت مداری، منطقی بودن و آرام بودن اطلاق می شود^(۱۳). نتایج پژوهش های مختلف به وجود رابطه مثبت و منفی بین انگیزش تحصیلی و صفات شخصیت در مقاطع مختلف تحصیلی اشاره کرده اند^(۱۴)،^(۱۵). برخی مطالعات تاکید کرده اند که عوامل شخصیتی به ویژه در سطوح بالاتر تحصیلات رسمی، در پیش بینی عملکرد تحصیلی نقش بسزایی ایفا می کنند و با کاهش توان پیش بینی کننده اندازه های مربوط به توانایی های شناختی در سطوح بالاتر تحصیلات رسمی، بر سهم متغیرهای شخصیتی افزوده می شود^(۱۶). در برخی مطالعات مانند مطالعه Noftlen و Robins به این نتیجه رسیدند که منظم بودن، سخت کوشی، پشتکار، پیشرفت مداری و دقت می تواند حتی در افرادی که از بهره هوشی پایینی برخوردارند پیش بینی کننده مثبتی برای وضعیت تحصیلی آنان به شمار آید^(۱۷). Zhang نشان داده است که صفات شخصیتی روان رنجورخویی، برونگرایی و سازگاری به اندازه عامل های پذیرش و وظیفه شناسی بر انگیزش و

عملکرد تحصیلی مورد توجه قرار نگرفته اند و روان رنجورخویی می تواند اثر مثبت یا منفی بر این متغیرها به همراه داشته باشد^(۱۸). Krapic و Kardum روابط مثبت و معناداری بین پیشرفت تحصیلی و عامل های پذیرش، وظیفه شناسی و روان رنجورخویی یافتند^(۱۹). اما نتایج مطالعه Korotkove از یک طرف بر رابطه منفی و معنادار بین روان رنجورخویی و انگیزش تحصیلی، و از طرف دیگر بر رابطه مثبت بین وظیفه شناسی و پذیرش با عملکرد تحصیلی تاکید کردند^(۲۰). با این همه، کمتر پژوهشگری در حوزه علوم پزشکی به بررسی صفات شخصیتی موثر بر انگیزش تحصیلی پرداخته است. با توجه به نقش پرستاران در تأمین و ارتقای سلامت افراد و با عنایت به خلأ موجود در خصوص انگیزش دانشجویان پرستاری، اهمیت موضوع در مطالعه حاضر با بررسی ارتباط صفات شخصیت با انگیزش تحصیلی در دانشجویان پرستاری بررسی شده است.

روش بررسی

مطالعه حاضر یک مطالعه توصیفی- همبستگی چند متغیری است. جامعه پژوهش شامل دانشجویان پرستاری دانشکده پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد به تعداد ۲۵۰ نفر بود که کلیه دانشجویان پرستاری مشغول به تحصیل در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۸۹ از ترم دوم تا هشتم را شامل می شد. که با توجه به شرایط پذیرش دانشجو در دانشکده مذکور، همه شرکت کنندگان در این پژوهش مونث بودند. ابتدا نمونه ها فرم رضایتنامه شرکت در تحقیق را امضا نموده و پس از کسب مجوز از کمیته اخلاق دانشکده، نمونه گیری به روش سرشماری، در طول مدت یک هفته انجام شد. به منظور گردآوری داده ها در این پژوهش از پرسشنامه استفاده شد که دارای سه بخش است: الف) ویژگی های دموگرافیک شامل سن، معدل، وجود بیماری اضطرابی، مصرف داروی ضد اضطراب، وضعیت ارتباطات خانوادگی، وضعیت تاهل،

وضعیت اقتصادی، درگیری والدین در فرایند تحصیل ب) پرسشنامه پنج عامل اصلی شخصیت (Big Five Inventory (BFI) نئو فرم که در سال ۱۹۹۸ توسط Kuncel^(۲۱) بر پایه ویژگی های پنج عامل شخصیت طراحی شد و این صفات را با عبارات کوتاه اندازه گیری می کند. این مقیاس اندازه گیری موثر و منعطف، ابعاد شخصیت را وقتی اندازه گیری متمایز وجوه فردی منظور نظر نیست فراهم می کند. این پرسشنامه دارای ۶۰ سوال با عبارات کوتاه است و فرم کوتاه شده پرسشنامه ۲۴۰ سوالی ارزیابی پنج صفت اصلی شخصیت (روان رنجور خویی، برونگرایی، سازگاری، پذیرش، وظیفه شناسی) است که توسط Costa و Mc Crae (۱۹۸۵) ارائه شده بود و با یک مقیاس پنج درجه ای لیکرت از کاملاً مخالف=۱ تا کاملاً موافق=۵ درجه بندی می شود و هر ۱۲ گویه آن یکی از پنج صفت بزرگ شخصیت را اندازه می گیرد. نمرات هر صفت جداگانه محاسبه می شود و در نهایت پنج نمره بدست می آید. برخی سوالات نیز به صورت معکوس درجه بندی می شوند^(۲۲). روایی و پایایی ویراست ایرانی این مقیاس در مطالعات متعددی سنجیده و مشخص شده است که با میانگین ضرایب همسانی درونی در دامنه ۰/۷۵ تا ۰/۹۰ برای کل صفات می توان آن را در پژوهش های بعدی مورد استفاده قرار داد^(۲۳). ج) پرسشنامه انگیزش تحصیلی Harter S، که در سال ۱۹۸۱ این مقیاس بر پایه تفاوت های فردی در ابعاد انگیزشی در دو بعد انگیزش درونی و بیرونی و اطلاعاتی تدوین شد. مولفه انگیزشی از سه پاره مقیاس تشکیل شده است: پاره مقیاس اول عملیات چالش برانگیز در امور درسی را در برابر عملیات با حداقل تلاش می سنجد. پاره مقیاس دوم به این امر توجه می کند که رفتار تا چه میزان بر اساس کنجکاوی یا علاقه برانگیخته می شود و به چه میزان میل به رضایت معلم و کسب نمرات خوب عامل رفتار است. پاره مقیاس سوم به مواد آموزشی به طور مستقل در برابر وابستگی زیاد فراگیر به معلم، برای هدایت و راهنمایی را اندازه گیری

می کند. بعد اطلاعاتی مقیاس، به وابسته بودن مسائل آموزشی به شرایط اشاره می کند. بعد از پژوهش‌های متعدد Harter و همکاران با چشم پوشی از فرض دو قطبی بودن انگیزش، مقیاس Harter را برای دو بعد انگیزش درونی و بیرونی طرح کردند و آن را با یک طیف پنج درجه ای مقیاس لیکرت، از هیچوقت=۱ تا تقریباً همیشه=۵ طراحی و اجرا شد. در شکل تغییر یافته مقیاس Harter ۱۸ سوال اصلی به ۳۶ سوال جداگانه تفکیک شد و پس از بررسی عاملی سوال ها با حذف سه سوال ضعیف یک فرم ۳۳ سوالی (۱۷ سوال برای انگیزش درونی و ۱۶ سوال برای انگیزش بیرونی) از آن بدست آمد^(۲۵). روایی و پایایی ویراست ایرانی این مقیاس، توسط بحرانی در مقطع راهنمایی^(۲۶) سنجیده شده که با ضریب آلفا کرونباخ ۰/۷۳ بدست آمده در پژوهش های مشابه از آن استفاده شده است^(۲۶). مجدداً پژوهشگران مقیاس فوق را در مقطع دانشگاه مورد روایی و پایایی قرار دادند و بازآزمایی به عمل آمده همبستگی مثبت بالایی ($p < 0/001$ و $r = 0/74$) را بین دو مرحله آزمون نشان داد که حاکی از ثبات در اندازه گیری انگیزش تحصیلی دانشجویان ایرانی است.

جهت شروع مطالعه، در هفته اول شروع ترم تحصیلی، کلیه دانشجویان پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد فرم رضایتنامه شرکت در پژوهش را امضا نموده و به پرسشنامه های اطلاعات دموگرافیک و چند عاملی شخصیت و انگیزش تحصیلی به طور میانگین در طول مدت ۱۵ دقیقه پاسخ گفتند. مشخصات نمونه شامل رضایت به شرکت در پژوهش نداشتن بیماری اضطرابی قبلی یا مصرف داروی ضد اضطراب بود. تعداد ۱۰ نفر از مطالعه خارج و ۲۵۰ نفر واجد شرایط وارد مطالعه شدند. افرادی که از نمونه گیری حذف شدند به تعداد ۸ نفر پرسشنامه ها را به طور کامل تکمیل ننموده بودند و ۲ نفر سابقه بیماری اضطرابی و مصرف دارو را گزارش نمودند. نمونه گیری به صورت خود گزارش دهی در مدت یک هفته متوالی در هفته دوم

یافته ها

تعداد نمونه های مورد پژوهش بین ۱۹-۲۹ سال سن داشتند. میانگین سنی دانشجویان $20/98 \pm 1/5$ بود. میانگین معدل نمونه ها در نیمسال های تحصیلی قبلی $15/23 \pm 1/3$ بود (جدول شماره ۱).

جدول شماره ۱: توزیع فراوانی نمونه های مورد پژوهش بر

اساس مشخصات دموگرافیک		
فراوانی	مشخصات دموگرافیک	
۸۲/۸	مجرد	تاہل
۱۷/۲	متاهل	
۲۰/۱	خوب	وضعیت اقتصادی
۶۵/۶	متوسط	
۱۴/۳	ضعیف	وضعیت ارتباط در خانواده
۶۲/۸	خوب	
۲۷/۱	متوسط	درگیری والدین در امر تحصیل فرزند
۱۰/۱	ضعیف	
۸۳/۲	بله	تحصیل فرزند
۱۷/۸	خیر	

آزمون پیرسون نشان داد که انگیزش تحصیلی با صفت وظیفه شناسی بیشترین همبستگی را به صورت مثبت و معنادار داشته ($r = 0/234$ ، $p = 0/000$) و با صفت روان رنجور خوبی بیشترین همبستگی را به صورت منفی نشان داده است ($r = 0/219$ ، $p = 0/000$). انگیزش تحصیلی با صفت برونگرایی نیز ($r = 0/202$ ، $p = 0/001$) همبستگی مثبت معنادار

داشته و با صفت پذیرش ($p=0/079$ $r=0/111$) و سازگاری

رابطه معنادار نداشت (جدول)

شماره ۲)

جدول شماره ۲: همبستگی بین صفات شخصیت با انگیزش تحصیلی ($n=240$)

ردیف صفات	R	R2	F	سطح معناداری
۱ وظیفه شناسی	۰/۲۳۴	۰/۰۵۵	۱۴/۳۲۰	۰/۰۰۰
۲ روان رنجور خویی	-۰/۲۱۹	۰/۰۴۸	۱۱/۴۶۸	۰/۰۰۰
۳ برونگرایی	۰/۲۰۲	۰/۰۴۱	۱۰/۵۶۰	۰/۰۰۱
۴ پذیرش	۰/۱۱۱	۰/۰۱۲	۳/۱۱۱	۰/۰۷۹
۵ سازگاری	۰/۰۱۰	۰/۰۰۰	۰/۰۲۴	۰/۸۷۷
۶ انگیزش پیشرفت تحصیلی	۰/۲۵۶			۰/۰۱

جدول شماره ۳: تحلیل رگرسیون گام به گام انگیزش تحصیلی از طریق صفات شخصیت ($n=240$)

گام	متغیر	B	Beta	T	P-Value
اول	وظیفه شناسی	۵/۹۶۷	۰/۲۳۴	۳/۷۸۴	۰/۰۰۰
	مقدار ثابت	۹۸/۹۸۸		۲۶/۹۴۶	۰/۰۰۰
دوم	وظیفه شناسی	۴/۴۴۹	۰/۱۷۴	۲/۷۸۵	۰/۰۰۶
	روان رنجور خویی	-۵/۱۷۱	-۰/۱۶۲	-۲/۵۹۴	۰/۰۱۰
	مقدار ثابت	۹۷/۹۸۲		۱۲/۳۶۲	۰/۰۰۰
سوم	وظیفه شناسی	۴/۴۴۹	۰/۱۷۴	۲/۷۸۵	۰/۰۰۶
	روان رنجور خویی	-۵/۱۷۱	-۰/۹۹۴	-۲/۵۹۴	۰/۰۱۰
	برونگرایی	۷/۷۵۴	۰/۱۷۶	۲/۹۲۲	۰/۰۰۴
	مقدار ثابت	۹۷/۹۸۲		۱۲/۳۶۲	۰/۰۰۰
چهارم	وظیفه شناسی	۴/۱۹۰	۰/۱۶۴	۲/۶۱۰	۰/۰۱۰
	روان رنجور خویی	-۵/۱۹۴	-۰/۱۶۳	-۲/۶۱۰	۰/۰۱۰
	برونگرایی	۷/۷۰۲	۰/۱۷۵	۲/۹۰۷	۰/۰۰۴
	پذیرش	۰/۷۲۸	۰/۰۸۳	۱/۳۷۴	۰/۱۷۱
	مقدار ثابت	۹۸/۱۶۹		۱۲/۲۴۷	۰/۰۰۰
پنجم	وظیفه شناسی	۴/۱۸۸	۰/۱۶۴	۲/۵۸۹	۰/۰۱۰
	روان رنجور خویی	-۵/۱۹۷	-۰/۱۶۳	-۲/۵۸۳	۰/۰۱۰
	برونگرایی	۷/۷۰۳	۰/۱۷۵	۲/۹۰۰	۰/۰۰۴
	پذیرش	۰/۷۲۸	۰/۰۸۳	۱/۳۷۱	۰/۱۷۲
	سازگاری	۰/۰۸۸	۰/۰۰۰	۰/۰۱۳	۰/۹۸۹
	مقدار ثابت	۹۷/۳۵۵		۶/۰۶۰	۰/۰۰۰

جدول شماره ۴: ارتباط وضعیت دموگرافیک دانشجویان با انگیزش تحصیلی (n=۲۴۰)

P-Value	نمرات انگیزش پیشرفت تحصیلی	مشخصات دموگرافیک	
۰/۵۲	۶۳±۲۰	مجرد	تاهل
	۶۲/۹±۲۰	متاهل	
۰/۹۳۱	۶۲/۹±۲۰/۹	ضعیف	وضعیت اقتصادی
	۶۳/۲±۲۰	متوسط	
	۵۲±۱	خوب	
۰/۰۸	۲۰/۴±۷/۷	ضعیف	وضعیت ارتباط در خانواده
	۲۸/۴±۴/۷	متوسط	
	۳۲/۴±۵/۳	خوب	
۰/۰۶	۵۰/۴±۷/۲	بله	درگیری والدین
	۳۸/۴±۶/۹	خیر	

جدول شماره ۵: میانگین و انحراف معیار نمرات صفات شخصیت در دانشجویان پرستاری (n=۲۴۰)

صفت شخصیت	میانگین و انحراف معیار نمره کسب شده
وظیفه شناسی	۳۲/۲۸±۰/۴۶
روان رنجور خوبی	۲۲/۰۳±۰/۶۳
برونگرایی	۲۱/۹۳±۰/۲۶
پذیرش	۲۵/۵۱±۰/۲۲
سازگاری	۲۲±۱

دارند (جدول شماره ۳). با استفاده از آزمون های اسپیرمن و پیرسون رابطه معناداری بین مشخصات دموگرافیک دانشجویان با انگیزش پیشرفت تحصیلی به جز در ارتباط با معدل آنان مشاهده نشد (جدول شماره ۴). با استفاده از آمار توصیفی و محاسبه میانگین و انحراف معیار نمرات، نمره انگیزش پیشرفت تحصیلی دانشجویان $۱۱/۷ \pm ۳۵/۱$ بود و از میان پنج صفت شخصیت، میانگین نمره وظیفه شناسی بیشترین میزان را به خود اختصاص داد (جدول شماره ۵).

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف تعیین رابطه صفات شخصیت با انگیزش تحصیلی انجام شد. نتایج آزمون ضریب همبستگی نشان داد که صفت روان رنجور خوبی به صورت معکوس دارای رابطه معنادار با انگیزش تحصیلی

به منظور پیش بینی و تبیین انگیزش پیشرفت تحصیلی بر اساس صفات شخصیت از رگرسیون گام به گام استفاده شد. بدین منظور متغیرهای پیش بین وارد معامله شدند و متغیرهایی که بیشترین سهم را در تبیین انگیزش پیشرفت تحصیلی داشتند، مشخص شدند. در گام اول، متغیر وظیفه شناسی که دارای بیشترین سهم بود وارد مطالعه شد و به ترتیب در گام دوم متغیرهای وظیفه شناسی و روان رنجور خوبی، در گام سوم متغیرهای وظیفه شناسی و روان رنجور خوبی و برونگرایی، در گام چهارم متغیرهای وظیفه شناسی و روان رنجور خوبی و برونگرایی و پذیرش و در گام پنجم متغیرهای وظیفه شناسی و روان رنجور خوبی و برونگرایی و پذیرش و سازگاری وارد شدند. نتایج نشان داد که از پنج صفت شخصیت تنها سه صفت وظیفه شناسی، روان رنجور خوبی و برونگرایی توانایی پیش بینی معنادار انگیزش پیشرفت تحصیلی را

و صفت سازگاری و پذیرش فاقد رابطه معنادار با متغیر مورد مطالعه بود. در پژوهش Laidra و همکاران در پژوهشی در سال ۲۰۰۷ در دانشگاهی در جمهوری استونی نیز رابطه منفی روان رنجور خوبی با پیشرفت تحصیلی نشان داده شد که این مطالعه در ماهیت نمونه ها و نحوه بررسی و نتایج حاصله با این پژوهش همخوانی دارد^(۲۷). می توان گفت از آن جا که در یک سوی روان رنجور خوبی ثبات و اضطراب پایین و در سوی دیگر بی ثباتی و اضطراب بالا قرار دارد افراد با سطوح بالای روان رنجور خوبی، با وجود اضطراب بالا نمی توانند انگیزش پیشرفت در تحصیل را داشته باشند. یادگیرندگان با داشتن این صفت با عدم ثبات هیجانی بالا و عزت نفس پایین همواره از خطر اشتباه کردن اجتناب می کنند. بنابراین از انجام تکالیفی که نیازمند به بازتولید صرف مطالب یادگرفته شده می باشد، بیشتر احساس راحتی می کنند و کمتر خود را درگیر فعالیتهای جدید می نمایند. در این پژوهش برون گرایی به صورت مستقیم دارای رابطه معنادار با انگیزش پیشرفت تحصیلی بود. Furnham و Premuzic نیز در سال ۲۰۰۵ طی مطالعه خود بر روی دانشجویان دانشگاه بریتانیا به این نتیجه دست یافتند که در دانشجویان برونگرا انگیزش تحصیلی بیشتری وجود دارد^(۲۸). در این مطالعه نیز افراد برونگرا انگیزش تحصیلی بیشتری داشتند و با توجه به متفاوت بودن نمونه های دو پژوهش در جنس و رشته تحصیلی در این دو مطالعه، این طور به نظر می رسد که برخی از ویژگی های افراد برونگرا از جمله علاقمندی، جمع گرایی، خوش بینی و فعال بودن می تواند نقش مثبت و عمیق تری نسبت به عوامل دیگر در جهت انگیزش تحصیلی آنان ایفا کند. از آنجا که افراد برون گرا دارای سرعت فعالیت مغزی پایین تر از حد طبیعی هستند، از این رو این افراد برای اداره امور زندگی خویش به قوای محرکه بالاتر از حد طبیعی نیاز دارند. افراد برون گرا بیشتر دارای دیدگاه عینی و خارجی بوده و دارای فعالیت عملی عالیتری هستند ولی میزان تسلط آنها بر نفس

خودشان نسبت به افراد درون گرا کمتر است. این افراد مایلند که بر محیط اطراف خود تأثیر گذارده و به رقابت با دیگران پرداخته و در مجامع عمومی بیشتر ظاهر می شوند. این امر منجر به ایجاد انگیزش پیشرفت در زمینه مورد فعالیت می شود. نقش صفت شخصیتی پذیرش در انگیزش پیشرفت تحصیلی معنادار نبود. اما Furnham و Premuzic در سال ۲۰۰۳ بر روی دانشجویان دانشگاه بریتانیا این رابطه را معنادار ارزیابی کردند و تبیین نمودند که چون افراد دارای سطوح بالای پذیرش نه تنها فاقد ویژگی های ستیزه جویی، شکاکیت و رقابت جویی هستند، بلکه تمایل دارند به دیگران کمک کنند و باور دارند که دیگران هم به آن ها کمک می کنند و با تمرکز بالا و تفکر منطقی عملکرد بالایی نشان می دهند^(۲۸). به نظر می رسد با توجه به شرایط فرهنگی جوامع مختلف که نقش بسیار موثری در نوع برقراری ارتباط با افراد و نیز نحوه پذیرش کمک از دیگران دارد می توان گفت کسب نتایج متفاوت در بررسی رابطه مذکور بدیهی به نظر می رسد. به نظر می رسد در مقاطع تحصیلی پایین با افزایش میزان اهداف تکلیف مدار و ادراک لیاقت اجتماعی پذیرش کمک طلبی نیز افزایش می یابد و برای آنان دستیابی به فهم و بینش و یادگیری مهمتر از نمره ای است که کسب می کنند بدین منظور برای رسیدن به اهداف فوق از هر روشی از جمله پرسش و تقاضای کمک از دیگران و ... استفاده می کنند تا به یادگیری نائل شوند. اما این امر در مقاطع تحصیلی بالا تأثیر چندانی در انگیزش پیشرفت تحصیلی ندارد. Liao و Chuang و Joshi در مطالعه ای در دانشگاه نیو جرسی نیز بیان نمودند که برخورداری از صفت پذیرش منجر به برقراری و حفظ رابطه سودمند با همکلاسی ها و مربی و علاقمندی به کارهای گروهی خواهد شد^(۲۹). با مقایسه نتایج پژوهش های مختلف، به نظر می رسد انگیزش تحصیلی فراتر از مرز اجتماعی عمل نموده و موقعیت های ناپسند فعلی شاید بتواند علاقه به تحصیل و رسیدن به امیال و آرزوها را مهار کند. نقش وظیفه

شناسی در انگیزش پیشرفت تحصیلی معنادار ارزیابی شد که با نتایج پژوهش Petska در دانشگاه لین کولن همخوانی دارد^(۳۰). با توجه به این که افراد دارای نمره بالا در صفت وظیفه شناسی دارای ویژگی هایی از جمله نظم، تلاش، مسئولیت پذیری هستند، استنباط می شود، این ویژگی ها موجب شده تا فرد با پشتکار و مسئولیت پذیری بیشتری به امر تحصیل ادامه داده و در نتیجه به موفقیت و پیشرفت بالاتری دست یابد. این امر به عنوان یکی از ارکان مهم و تاثیر گذار در رسیدن به موفقیت عمل نموده و هر چه دستیابی به هدف آسانتر به نظر برسد انگیزش برای تلاش و نیز امیدواری در جهت رسیدن به اهداف بیشتر شده و به صورت یک چرخه پویا به پشتکار فرد می افزاید. از آنرو که وظیفه شناسی با صلاحیت شخصیت رابطه دارد به ویژه زمانی که تعیین کننده های درونی انگیزش مورد توجه قرار می گیرند یکی از پیش بینی کننده های عملکرد محسوب می شود. حتی در زمانی که برخی از فراگیران از توانایی های هوشی پایین نیز برخوردار باشند پیشرفت مداری و دقت می تواند عملکرد فرد را در حوزه های مختلف پیش بینی کند. در بررسی صفت شخصیتی سازگاری، رابطه معناداری با انگیزش پیشرفت تحصیلی مشاهده نشد. Conard در مطالعه خود در سال ۲۰۰۶ در دانشگاه بریتانیا بیان می کند که صفت سازگاری نسبت به تجربه با موفقیت و انگیزش تحصیلی رابطه مثبت معنادار ندارد و نتایج بررسی حاضر را تایید می کند^(۳۱). علت این همخوانی را با توجه به یکسان بودن شرایط هر دو مطالعه می توان با بررسی ویژگی های افراد دارای نمره بالا در این صفت مشاهده نمود. این افراد با داشتن خصوصیات از جمله تنوع طلبی، کنجکاوی ذهنی، استقلال در قضاوت، تمایل به مواجه شدن با موقعیت ها و تجارب جدید، توانایی تمرکز مداوم بر مطالب یکنواخت درسی و شیوه های تدریس یکنواخت را ندارند و تنوع طلبی آن ها منجر به بی علاقهگی جهت حضور مستمر در یک محیط ثابت مانند کلاس می شود که می تواند منجر به

کاهش انگیزش تحصیلی شود. در تحلیل این یافته می توان گفت افراد با انگیزش تحصیلی بالا وقتی در کارشان موفق می شوند سطح آرزوی خود را به شیوه واقع بینانه ای بالا می برند. به کارهایی رو می آورند که اندکی رقابت انگیز تر و مشکل ترند و با موقعیت فعلی سازگار نمی شوند و تشویق و پذیرش دیگران در ادامه حرکت آنان وقفه ایجاد نمی کند. آنها کارهایی را دوست دارند که در آن بتوانند عملکردشان را با دیگران مقایسه کنند. آنها بازخورد چگونگی انجام کار را دوست دارند و دوست دارند در محیطی فعالیت نمایند که تا اندازه ای بر نتیجه کار کنترل داشته باشند. در زمینه رابطه انگیزش تحصیلی و پیشرفت تحصیلی (معدل) در دانشجویان، همبستگی معنادار مشاهده شد ($r=0/120$ و $p=0/005$). این نتیجه با نتایج پژوهش یوسفی و همکاران در سال ۲۰۰۹ در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان هماهنگی دارد^(۳۲). علیرغم وجود شرایط متفاوت در دانشگاه های مورد مطالعه در این دو پژوهش، به نظر می رسد پیشرفت تحصیلی دانشجویان به دنبال وجود انگیزش، مستلزم هماهنگی و تعامل بین ابعاد مختلف انگیزشی است و صرف تاثیرات محیط و شرایط آموزشی نمی تواند عامل ایجاد تفاوت معنادار شود. نتایج حاصله نشان داد وضعیت ارتباطات خانوادگی پیش بینی کننده مناسبی برای انگیزش تحصیلی، محسوب نمی شوند که با نتایج مطالعه شاکریان در دانشگاه آزاد اسلامی سنندج همخوانی دارد^(۳۳). شاید تفاوت در قومیت، سبک و شرایط زندگی در دو جامعه مورد پژوهش در این دو مطالعه خود این همخوانی را تایید کند. بین درگیری والدین در امر تحصیل فرزندان و انگیزش پیشرفت تحصیلی رابطه معنادار مشاهده نشد. در مطالعات قبلی نیز گفته شده است که درگیری تحصیلی والدین در سطوح ابتدایی مدرسه تأثیر و اهمیت بیشتری در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دارد^(۳۴) و دانشجو با توجه به مرحله رشد و تکامل خود، به دلیل تمایل به حفظ استقلال و ابراز وجود، استقبال کمتری از درگیری والدین در امر تحصیل از خود نشان می دهد. اختلاف

نجف آباد که در سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸ مشغول به تحصیل بودند، شرکت کردند. بی تردید، علاوه بر این، با انتخاب دانشجویان دانشگاه های دولتی، امکان بررسی و مقایسه روابط ساختاری بین متغیرها در سطوح این عامل فراهم می شد. بنابراین پیشنهاد می شود برای قضاوت دقیق تر پیرامون رابطه انگیزش پیشرفت تحصیلی و صفات شخصیت و پیش بینی پذیری آن از طریق صفات و همچنین تعمیم نتایج، پژوهش های جامع تر و در نمونه های گسترده تر بر روی دیگر متغیر های تاثیر گذار از جمله هوش، شیوه های فرزند پروری، سبک های یادگیری و... به خصوص در رشته های علوم پزشکی از جمله رشته پرستاری، با توجه به رسالت خطیر مراقبت از سلامت و تاثیر گذاری نحوه برخورد و عملکرد افراد بر روی فرهنگ بهداشت و درمان خانواده ها در گستره ابعاد جسمی و روانی، انجام گیرد.

با توجه با نتایج مطالعه حاضر، به نظر می رسد بررسی ابعاد روانی دانشجویان از نظر همخوانی شخصیت آنان با رشته تحصیلی می تواند در انگیزش و پیشرفت تحصیلی دانشجویان پرستاری موثر باشد.

تقدیر و تشکر

نویسندگان مراتب تشکر و قدردانی خود را از ریاست و دانشجویان محترم پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد که در انجام این پژوهش با آن ها همکاری نموده اند، اعلام می دارند.

معنادار بین میانگین نمره انگیزش تحصیلی دانشجویان با متغیر وضعیت تاهل و وضعیت اقتصادی مشاهده نشد که نتایج با مطالعه زارعی بر روی نمونه دانشجویان علوم پزشکی دانشگاه بیرجند همخوانی دارد^(۳۵). می توان گفت این امر شاید به دلیل وجود حس استقلال و خود اثر بخشی بیشتر در افراد در مقاطع بالای تحصیلی باشد. علاوه بر این، در انسان یک نیروی درونی برای توسعه توانایی ها و استعداد های سرشتی در جهت تحول نهفته است و انسان تمایل به تکامل و خود شکوفایی دارد و تغییر شرایط زندگی فقط سرعت حرکت در جهت تکامل را تحت تاثیر قرار می دهد.

از آن جا که صفات شخصیت نقش موثری در ابعاد مختلف زندگی و به ویژه انگیزش تحصیلی ایفا می کند، انتظار می رود همان گونه که آموزش و پرورش، سنجش های گوناگونی در مقاطع مختلف تحصیلی به عمل می آورد، در دانشگاه نیز، ابعاد روانی و شخصیت دانشجو در ارتباط با نوع رشته تحصیلی انتخابی مورد توجه قرار گیرد. لازم به ذکر است که برخی از محدودیت های پژوهش حاضر تعمیم پذیری نتایج آن را با محدودیت مواجه می کند. اول این که، نتایج مطالعه حاضر همچون بسیاری از مطالعات دیگر به دلیل استفاده از ابزار خود گزارشی به جای مطالعه رفتار واقعی ممکن است مشارکت کنندگان را به استفاده از شیوه های مبتنی بر کسب تایید اجتماعی ترغیب کند. به عبارت دیگر، به منظور تایید مقیاس های خود گزارشی از مشاهده رفتاری استفاده نشد. دوم، همان طور که پیشتر اشاره شد، در این پژوهش، دانشجویان پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد

فهرست منابع

1. Parsa M. [Psychology of learning based on theorise]. Tehran. Sokhan. 2007. Persian
2. Heroabadi Sh, Marbaghi A. [Management of Nursing]. Tehran: Iran University of Medical Services, 2006. Persian
3. Zare N, Daneshpajoo F, Amini M, Razeghi M, Fallahzadeh MH. [The Relationship between Self-esteem, General Health and Academic Achievement in Students of Shiraz University of Medical Sciences]. *Iran J Med Edu*. 2007; 7 (1) :59-67. Persian

4. Barkhordary M, Jalalmanesh SH, Mahmodi M. [The Relationship between Critical Thinking Disposition and Self Esteem in Third and Fourth Year Bachelor Nursing Students]. *Iran J Med Educ*. 2009; 9 (1) :13-19.Persian
5. Hasanpour M, Oskouie F, Salsali M. [Critical Thinking in Nursing Education]. *IJN*. 2005;41:7-17.Persian
6. Barry RA, Lakey B, Orehek E. Links among attachment dimensions, affect, the self, and perceived support for broadly generalized attachment styles and specific bonds. *Pers Soc Psychol Bull*. 2007 Mar;33(3):340-53.
7. Kemmelmeier M, Danielson C, Basten J. What's in a grade? Academic success and political orientation. *Pers Soc Psychol Bull*. 2005 Oct;31(10):1386-99.
8. Busato VV, Prins FJ, Elshout JJ, Hamaker C. Intellectual ability, learning style, personality, achievement motivation and academic success of psychology students in higher education. *Pers Individ dif*. 2000;29(6):1057-68.
9. Sánchez MM, Rejano EI, Rodríguez YT. Personality and academic productivity in the university student. *Soc Behav Pers* 2001;29(3):299-305.
10. Reev JM. [Understanding motivation and emotion]. 4th ed. Tehran: Virayesh. 2006. persian
11. Santrock JW. [Educational psychology]. Yazd: Yazd University.2006. persian
12. Masaali S. [Relationship between reading study and academic achievement among students in IU. Isfahan: Khorasgan Slamic Azad University, 2007.persian
13. Lounsbury JW, Saudargas RA, Gibson LW, Leong FT. An investigation of broad and narrow personality traits in relation to general and domain-specific life satisfaction of college students. *Res High Educ*. 2005;46(6):707-29.
14. Abedi A, Oreizy HR, Sobhaninezhad M. [Academic Achievement Motivation and Personality Traits]. *Daneshvar Raftar*. 2005; 1 (12): 29-38. Persian
15. Wagerman SA, Funder DC. Acquaintance reports of personality and academic achievement: A case for conscientiousness. *J Research Pers*. 2007;41(1):221-9.
16. Hojat M, Gonnella JS, Erdmann JB, Vogel WH. Medical students' cognitive appraisal of stressful life events as related to personality, physical well-being, and academic performance: a longitudinal study. *Pers Individ Dif*. 2003;35(1):219-35.
17. Nofle EE, Robins RW. Personality predictors of academic outcomes: big five correlates of GPA and SAT scores. *J Pers Soc Psychol*. 2007 Jul;93(1):116-30.
18. Zhang L. Thinking styles and the big five personality traits revisited. *Pers Individ Dif*. 2006;40(6):1177-87.
19. Kardum I, Krapic N. Personality traits, stressful life events, and coping styles in early adolescence. *Pers Individ Dif*. 2001;30(3):503-15.
20. Korotkov D, Hannah TE. The five-factor model of personality: Strengths and limitations in predicting health status, sick-role and illness behaviour. *Pers Individ Dif*. 2004;36(1):187-99.
21. Kuncel NR, Hezlett SA, Ones DS. A comprehensive meta-analysis of the predictive validity of the Graduate Record Examinations: Implications for graduate student selection and performance. *Psychol Bull*. 2001;127(1):162.
22. Costa Jr PT, McCrae RR. The Revised NEO Personality Inventory (NEO-PI-R). The SAGE handbook of personality theory and assessment. 2008.
23. Askari A, Shokri O, DaneshvarPour Z. [Gender Differences in Academic Performance: The Role of Personality Traits]. *J Behav Sci*. 2008;2(2),127-142.Persian
24. Atash RB, Pakdaman S, Asgari A. [The relationship between the big five personality traits and academic achievement]. *Iran Psychologist*. 2008;4(16):367-76.Persian
25. Harter S. A new self-report scale of intrinsic versus extrinsic orientation in the classroom: Motivational and informational components. *Dev Psychol*. 1981;17(3):300.

26. Bohrani M. [The study of Validity and Reliability of Harter's Scale of educational Motivation]. *J Psychological studies*. 2009;5(1):51-72. Persian
27. Laidra K, Pullmann H, Allik J. Personality and intelligence as predictors of academic achievement: A cross-sectional study from elementary to secondary school. *Pers Individ Dif*. 2007;42(3):441-51.
28. Chamorro-Premuzic T, Furnham A. Personality traits and academic examination performance. *Eur J Pers*. 2003;17(3):237-50.
29. Liao H, Chuang A, Joshi A. Perceived deep-level dissimilarity: Personality antecedents and impact on overall job attitude, helping, work withdrawal, and turnover. *Org Behav Hum Dec Proc*. 2008;106(2):106-24.
30. Petska KS. Using personality variables to predict academic success in personalized system of instruction. Available from <http://digitalcommons.unl.edu> Accessed 14 November 2011.
31. Conard MA. Aptitude is not enough: How personality and behavior predict academic performance. *J Res Pers*. 2006;40(3):339-46.
32. Yousefi A, Ghassemi G, Firouznia S. [The Relationship between Academic Motivation and Academic Achievement in Medical Students of Isfahan University of Medical Sciences]. *Iran J Med Educ* 2009 Spr; 9(1): 79-84. Persian
33. Shakerean A, Aghajani T. [A comparative study on the effects of family's functionalon successful and unsuccessful student' educational condition of Islamic Azad University Sanandaj]. *J Soc Sci*. 2009;3(2),187-203. Persian
34. Marchant GJ, Paulson SE, Rothlisberg BA. Relations of middle school students' perceptions of family and school contexts with academic achievement. *Psychol Schools*. 2001;38(6):505-19.
35. Zarei A, Uosefi J, Abdoli R. Investigation of achievement motivation in Birjand University of Medical Science Academic year 88-87. [Cited 2009 may 23]. Available From: <Http:// Zargaz. Blogfa .com/cat-7.aspx> Accessed 12 April 2011

The Relationship between Personality Traits and Academic Motivation in Nursing Students

*Moghimian M. MSc¹   Karimi T. MSc²

Abstract

Background & Aims: Academic motivation plays an important role in acquiring knowledge and skills. The role of personality in educational success is beyond intelligence. The aim of this study was to investigate the relationship between personality traits and academic motivation in nursing students.

Material & Methods: It was a descriptive- correlational study. The sample consisted of 250 undergraduate nursing students in Najafabad branch of Azad University who were recruited during 2010-2011 academic year by census. Data related to personality traits and academic motivation was collected by the Persian version of Neo Big Five Inventory (NEO-BFI) and Hurter's Academic Motivation Questionnaire respectively and analyzed by SPSS-PC (v.16) using stepwise regression.

Results: there was a direct significant correlation between academic motivation and conscientiousness trait ($P=0.000$, $r= 0.234$) and also extroversion trait ($P= 0.001$, $r= 0.202$). There was an inverse significant correlation between academic motivation and neuroticism trait ($P= 0.000$, $r= - 0.219$).no significant relationship was seen between academic motivation and openness and agreeableness traits.

Conclusion: this study showed that some Personality traits explain academic motivation in nursing students. Therefore it is suggested that those involved in teaching nursing students consider the role of personality traits when recruiting this students in nursing schools.

Key words: Personality Traits, Academic Motivation, Nursing Student

Received: 27 Feb 2012

Accepted: 24 Apr 2012

---

¹Instructor, nursing group, School of Nursing and Midwifery, Najafabad Branch, Islamic Azad University, Esfahan, Iran(*Corresponding Authors) Tell: 09131143254   Email: m-moghimian@iaun.ac.ir

² Instructor, nursing group, School of Nursing and Midwifery, Najafabad Branch, Islamic Azad University, Esfahan, Iran